

2. Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 рр. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas>.
3. Солодухіна Л. С. Особливості нормативно-правового врегулювання альтернативного догляду за дітьми в Україні. Соціальна і гуманітарна політика Вісник НАДУ при Президентіві України (Серія “Державне управління”) Вип. 2. 2018. С. 82–90.

Середа О. Г.

доктор юридичних наук, професор,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Проблема відтоку трудових кадрів з України постає особливо гостро в умовах збройного конфлікту, що спричиняє багато негативних наслідків у економічній та інших важливих сферах діяльності.

Виклики сучасності у вигляді соціально-економічних, політичних криз, пандемій, ескалації збройних конфліктів та інших чинників, пов'язаних зі стрімким технологічним розвитком і спричиненими цим розвитком наслідки для людства зумовлюють збільшення і прискорення міграційних процесів по всьому світу.

Трудову міграцію за потоками можна поділити на:

- трудову імміграцію, коли іноземець або особа без здійснює в'їзд у країну, в якій бажає працевлаштуватися;
- трудову еміграцію, коли громадянин конкретної країни виїздить з неї з метою працевлаштування закордоном [1, с. 42].

Відповідно до цього поділу, регулювання правових відносин з трудовими іммігрантами та емігрантами відрізняється. Так, наприклад, держава здійснює захист своїх громадян, коли говоримо про захист прав трудових емігрантів. В той же час, держава має зобов'язання у сфері

захисту трудових іммігрантів, тобто іноземців та осіб без громадянства, що здійснили в'їзд на територію країни з метою працевлаштування.

Вітчизняне законодавство містить низку нормативно-правових актів, які регулюють відносини трудової міграції, а саме Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» [2], Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [3], розділ VII Закону України «Про зайнятість населення», який унормовує питання застосування праці іноземців [4] Закон України «Про імміграцію» [5]. Разом з тим, низка питань залишаються нерегульованими або ж занадто ускладненими.

Провідну роль у сфері захисту трудових прав мігрантів відіграють міжнародні нормативно-правові акти (договори, конвенції, декларації тощо). Але, незважаючи на ґрунтовну міжнародно-правову базу щодо захисту прав трудових мігрантів, кожна держава формує власну внутрішню міграційну політику враховуючи економічні, соціальні та інші чинники.

На особливу увагу в цьому аспекті заслуговує досвід Німеччини, яка особливо гостро відчуває брак професійних кадрів у різних секторах економіки, на чому неодноразово наголошували політичні діячі та публічні службовці країни.

Так, наприклад, через нестачу спеціалістів різних секторів економіки протягом останніх років німецький бундестаг ухвалив пакет міграційних законів, що покликані спростити працевлаштування для фахівців окремих спеціальностей. Влада країни застосовує усі можливі методи, такі як спрощення механізму працевлаштування мігрантів у Німеччині, заохочення шляхом забезпечення більш сприятливих умов порівняно із країнами походження трудових мігрантів, пропонує їм та членам їхніх сімей гарантії соціального захисту тощо [6].

Відповідні зміни до чинного імміграційного закону створюють нові умови для переїзду Німеччини на роботу та для її пошуку. Прийняті зміни містять такі нововведення, як-от:

- «зміна смуги» (Spurwechsel), що дозволяє біженцям, які звернулися до німецької влади із запитом про надання захисту і ще не отримали відповіді, можуть змінити свій статус з шукача притулку на трудового мігранта, який шукає роботу;

- запроваджується можливість для осіб, які в'їхали на територію Німеччиниз туристичною візою та знайшли роботу, працевлаштовуватися без зайвих формальностей. Вимоги щодо рівня кваліфікації даної категорії суб'єктів значно зменшені в порівнянні з попередньою;

- «карта шансів» (Chancenkarte) за системою балів. Отримати карту шансів зможуть громадяни з країн, які не входять до ЄС, котрі ще не мають пропозиції на роботу від німецької фірми, але вважаються перспективними. Перспективність претендентів на картку вираховуватиметься за системою балів, що враховуватиме ряд чинників: вік людини, фах та стаж роботи, знання іноземних мов (німецької/англійської), зв'язок з Німеччиною тощо [7].

Досвід міграційної політики Німеччини може стати корисним для запровадження у вітчизняне законодавство деяких механізмів заохочення іммігрантів. Сьогодні перед нашою державою стоять виклики, що потребують негайного вирішення, серед яких забезпечення захисту прав своїх громадян, які вирішили працевлаштуватися за кордоном та залучення до економіки нових трудових ресурсів, якими можуть виступати трудові мігранти з різних країн світу.

Цікавим у цьому аспекті є законопроект №11006 «Про внесення змін до деяких законів України щодо скасування дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства» [8]. Ним пропонується найпростіший шлях: відкрити ринок праці для іноземців, скасувавши необхідність будь-

яких попередніх дозволів для їх працевлаштування. Нардепи переконані, що підприємець не повинен бути заручником недолугості міграційної системи, яка не створила ефективного механізму відсіювання небажаних суб'єктів на етапі допуску їх в країну.

Трагічні події, що сталися у лютому 2022 року, змусили значну кількість громадян України покинути свої домівки і шукати прихисток за кордоном. У зв'язку з цим, Україна втратила великий обсяг робочої сили, яка могла б бути задіяна у різних галузях ринку праці для підтримки економіки країни. Враховуючи стрімкість змін суспільно-політичного життя, є вірогідність, що далеко не всі громадяни будуть зацікавлені у поверненні на Батьківщину. За оцінкою Міністерства економіки, протягом наступних 10 років Україні доведеться додатково залучити 4,5 млн співробітників на ринок праці. Отже, держава змушена адаптуватись до нових реалій та шукати шляхи для залучення нових трудових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Чехович С. Б. Елементарний курс міграційного права України: Конспект лекцій: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП, 2004. 216 с.
2. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text> (дата звернення 19.02.2024).
3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (дата звернення 19.02.2024).
4. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення 19.02.2024).
5. Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text> (дата звернення 19.02.2024).
6. Kozin S. M. Opportunities to use germany's experience in Ukraine in the field of legal regulation of protection of labor rights of migrants. Scientific journal of public and private law. 2020. Т. 1. № 5. С. 114–118. URL: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.5-1.17> (date of access 19.02.2024).
7. Жолквер М. Берлін кличе на роботу до Німеччини. Але не всіх. DW. 23.06.2023. dw.com. URL: <https://amp.dw.com/uk/berlin-klice-na-robotu-do-nimeccini-ale-ne-vsih/a-66012386> (дата звернення 19.02.2024).
8. Про внесення змін до деяких законів України щодо скасування дозволу на

застосування праці іноземців та осіб без громадянства: проект закону України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/ji10673a?an=2> (дата звернення 19.02.2024).

Яковець І. С.

доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
керівник Центру правового забезпечення науки та технологій
Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ВІЛ-ЕКСПОНОВАНИХ ДІТЕЙ

Державна підтримка ВІЛ-експонованих дітей до встановлення їм ВІЛ-статусу та дітей, які живуть з ВІЛ, є вкрай важливою, оскільки спрямовується на забезпечення їх життя і здоров'я.

Станом на 31.12.2023 року в Україні перебуває під наглядом 5922 дитини з діагнозом ВІЛ-інфекції. Для таких дітей постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2014 р. № 389 встановлені навіть окремі посилені норми харчування (вдома та у спеціальних закладах).

Як правило, у дітей, які живуть з ВІЛ, інфекція розвивається значно швидше, ніж у дорослих, бо їх імунна система є ще дуже недосконалою й несформованою. Для дітей ВІЛ-інфекція – бомба з годинниковим механізмом: інфекція прогресує досить швидко, швидше виявляються симптоми, при цьому існує ряд труднощів щодо лікування. Так, у 20% дітей ВІЛ переходить у СНІД протягом 12 місяців після народження. Коли виявляються симптоми хвороби, навантаження на організм та його ресурси у дітей може бути значно більшим, ніж у дорослих.

Ще один аспект життя ВІЛ-позитивних дітей: вони мусять довічно вживати певні препарати проти розвитку основного захворювання, а іноді й ліки від супутніх хвороб та для протидії побічним наслідкам застосування тих чи інших препаратів. Крім того, дитячий організм «переробляє» АРВ-